

VALTIOTIETEELLINEN YHDISTYS
STATSVETENSKAPLIGA FÖRENINGEN
FINNISH POLITICAL SCIENCE ASSOCIATION

Työryhmä 5. Tunnustuksen politiikat

Puheenjohtaja: Sari Roman-Lagerspetz, VTT; tutkija Suomen Akatemian hankkeessa ”Tunnustuksen patologiat” (Käytännöllinen filosofia). Sähköposti: sari.roman-lagerspetz@helsinki.fi

Työryhmän kuvaus: Länsimaisia demokratioita luonnehtii yksilöllistyminen ja ihmisten eriytyminen omiin ryhmiinsä esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Usein kuulee sanottavan, että elämme erojen aikakautta. Vetoaminen konsensukseen, yhteiseen hyvään tai yhteiskunnan kokonaisuuteen eivät puhuttele samassa määrin kuin ennen. Yhä enenevässä määrin ihmiset valitsevat omat auktoriteettinsa, uskontonsa ja jopa identiteettinsä vapailta markkinoilta, ja vaihtavat niitä vapaasti.

Tunnustuksen politiikka on noussut ”jakamisen politiikan” rinnalle, ehkä jopa tärkeämmäksi. Konkreettiset tunnustuksen politiikan kysymykset liittyvät muun muassa vähemmistöihin, identiteettipolitiikkoihin, uskonnollisiin liikkeisiin ja myös maailmanpolitiikkaan.

Toisaalta kysymykset kansainvälisestä vastuusta esimerkiksi ihmisoikeusasioissa ovat entistä polttavampia. Yksilöiden vapauksien toteutuminen näyttää edellyttävän määrättyjä sosiaalisia ja institutionaalisia rakenteita, kuten vaikkapa yksityiselämän ja perhe-elämän suoja, tasa-arvolainsäädäntöä ja myös sellaisia epämääräiseltä kuulostavia asioita kuten syrjimättömyyden ilmapiiriä, keskinäistä kunnioitusta ja arvostusta. Missä menevät suvaitsevaisuuden ja ”erojen kunnioittamisen” rajat, esimerkiksi uskonnollisten ja ideologisten ääriliikkeiden suhteen?

Yhtenäis- ja konsensuskulttuurin heikentyminen on nostanut yksilöiden ja ryhmien sosiaalisen konstituution uudelleen kysymykseksi. Tunnustusteorioiden tarkastelevat yksilöiden ja ryhmien sosiaalista rakentumista ja niiden välisiä suhteita. Nämä teoriat lähtevät siitä, että persoonuus, yksilöiden identiteetit, sosiaaliset instituutiot kuten lainsäädäntö, yhteisölliset käsitteet, periaatteet, arvot, sekä myös tieto, ovat sosiaalisesti rakentuneita. Tunnustusteorioissa korostetaan, että oikeudenmukaisuus, tasa-arvo ja vähemmistöjen reilu kohtelu eivät palaudu vain aineellisten resurssien jakoon ja juridiseen oikeudenmukaisuuteen, vaan että mukana on aina myös symbolinen aspekti. Tunnustusteorioita sovelletaan, niihin viitataan ja niistä myös kiistellään politiikan tutkimuksessa ja filosofiassa, mutta myös muissa yhteiskuntatieteissä, sosiaalipsykologiassa, psykoanalyysissa, sukupuolentutkimuksessa ja teologiassa. Varhaisia klassikoita ovat Fichte ja Hegel sekä amerikkalainen G.H. Mead. Myös joitakin vähemmän tunnettuja ajattelijoita kuten brittiläistä idealistia T.H. Greeniä voidaan pitää tunnustusteorian klassikkoina. Filosofiassa ja yhteiskuntatieteissä tunnustusteorioiden yhdistetään tyypillisesti yhtäältä kriittiseen teoriaan ja toisaalta postmoderneihin politiikan teorioihin, mutta niillä on myös kosketuskohtia sekä analyttisen perinteen piirissä harjoitettuun sosiaalisen ontologian tutkimukseen että mannermaiseen

fenomenologiseen traditioon. Tällä hetkellä kansainvälisesti merkittäviä tunnustuksen teoreetikoita ovat mm. Axel Honneth, Charles Taylor, Nancy Fraser, ja Judith Butler.

Tämä työryhmä toivottaa tervetulleeksi erilaisia tunnustusteorioihin ja tunnustuksen politiikkoihin liittyviä esityksiä. Toivottavaa on, että työryhmä kiinnostaisi myös esimerkiksi sukupuolentutkimuksen, filosofian ja teologian alueella työskenteleviä tutkijoita. Tavoitteena on saada erityyppiset lähestymistavat keskustelemaan keskenään.

Abstraktit:

Ympäristön tunnustaminen? Ympäristöpolitiikasta ja tunnustusteorioista

Ympäristöaate mainitaan kansainvälisissä identiteettipolitiikan esityksissä yhtenä mahdollisena ryhmäidentiteetin muodostajana, mutta käytännössä aihetta on tutkittu vain vähän. Esitelmässäni tarkastelen ympäristön roolia tunnustusteorioiden valossa. Yhtäältä on kyse ihmisryhmistä, jotka ajavat ympäristön arvon suurempaa tunnustamista. Tutkija Arto Laitinen onkin esittänyt, että tällaiseen toimintaan voi soveltaa tunnustusteorioita ja niin sanottua riittävän huomion (adequate regard) periaatetta. Ympäristön puolestapuhujat hakevat tunnustusprosessissa jonkinlaista riittävää tunnustusta tietyille luontoarvoille. Ympäristöaatteista identiteettinsä saavat ryhmät ovat usein niin erilaisia keskenään, että niitä on järkevää tarkastella erilaisina identiteettipoliittisina ryhminä. Toisaalta ympäristö on erityislaatuinen asia tunnustusteorioiden suhteen, sillä ihmiset ovat väistämättä jonkinlaisessa yhteydessä luontoon. Esitelmässäni esitän alustavia huomioita siitä, miten ympäristöä voisi käsitteellistää tunnustusprosessin osapuolena. Sellainen osa luontoa, johon ihmisryhmällä on välittämisen värittämä suhde, asettuu persoonallisen ja persoonattoman välimaastoon. Esimerkiksi eläimiin ei suhtauduta tavaroina tai asioina, mutta ei välttämättä myöskään persoonina. Amerikkalainen ympäristöajattelija H. Paul Santmire on soveltanut filosofi Martin Buberin ajattelua tähän teemaan ja esittänyt, että tällaisista suhteista voisi käyttää nimitystä Minä-Oleva (I-Ens). Tällaiset suhteet asettuvat Minä-Sinä- ja Minä-Se -suhteiden väliin. Ympäristöteemasta avautuu myös muita tärkeitä kysymyksiä. Ilmastonmuutoksena aikana ympäristöpolitiikka nivoutuu väistämättä yleiseen yhteiskunnalliseen keskusteluun, kuten maahanmuuttoteemaan.

Panu Pihkala, Helsingin yliopisto, Teologinen tiedekunta, panu.pihkala@helsinki.fi

Suomen ev.lut. kirkon keskustelu avioliitosta tunnustamisen teorioiden näkökulmasta

Esitelmä pohtii tunnustamisen teorioiden soveltuvuutta analyysivälineeksi eettisten erimielisyyksien keskellä elävissä uskonnollisissa yhteisöissä. Esimerkkinä toimii Suomen evankelis-luterilainen kirkko ja sen piirissä käyty keskustelu Suomen avioliittolain muutoksesta, joka mahdollistaa avioliiton myös samaa sukupuolta oleville pareille maaliskuusta 2017 lähtien. Kirkolliskokoukselle tehtiin keväällä 2015 edustaja-aloite, jossa esitetään että kirkon tulisi tukea ”avointa ja kaikkia osapuolia kunnioittavaa keskustelua avioliitosta ja perheestä”, sekä ”osoittaa, että kirkko arvostaa samaa sukupuolta olevissa parisuhteissa eläviä ihmisiä ja heidän lapsiaan”. Aloitteen pohjalta valmisteltua yleisvaliokunnan mietintöä käsiteltiin kirkolliskokouksen syysistunnossa marraskuussa 2015. Kirkko uskonnollisena yhteisönä ja instituutiona omaa tiettyjä erityispiirteitä. Kirkko toimii tunnustajan roolissa toisaalta instituutiona, toisaalta jäsentensä ja työntekijöidensä kautta. Hyväksyvän tunnustamisen välittäminen on instituutiolle haastavampaa kuin yksittäisille jäsenille. Toiseksi, kirkko sanoittaa hyväksyvää tunnustamista myös teologian kielellä: puhutaan mm. jokaisen ihmisen luomiseen perustuvasta, luovuttamattomasta ihmisarvosta. Esitelmä pyrkii alustavasti pohtimaan, miten tunnustamisen teorit soveltuvat systemaattisen teologian alan analyysivälineeksi. Kirkolliselle keskustelulle on tyypillistä, että enemmistö keskustelee keskenään vähemmistön asemasta. Vähemmistön oma ääni ei eksplisiittisesti kuulu. Millaista valtaa enemmistö tässä tilanteessa käyttää? määritteleekö enemmistö sen tavan, jolla se haluaa vähemmistön tunnustaa? Esitelmä pohjautuu käsikirjoitusvaiheessa olevan kirjan Kamppailu tunnustamisesta (toim. Haara & Palmén) alalukuun Suomen evankelis-luterilainen kirkko, samaa sukupuolta olevien parisuhteet ja avioliitto.

Elina Hellqvist, Helsingin yliopisto, teologinen tiedekunta elina.hellqvist@helsinki.fi

Axel Honneth ja sosialismin idea / Axel Honneth and the idea of socialism

Axel Honneth lyhyessä kirjassaan "Die Idee des Sozialismus" esittää tulkinnan että sosiaalinen vapaus on ollut sosialistisen tradition keskeinen idea. Keskeisintä ei siis ole ollut esimerkiksi tasa-arvo tai jako-oikeudenmukaisuus vaan vapauden ja veljeyden/ solidaarisuuden sisäistä yhteyttä korostava "sosiaalinen vapaus". Tämä käsite oli myös keskeinen Honnethin Hegel-kirjassa Das Recht der Freiheit, ja siinä erilaiset vapauden aspektit liittyvät erilaisiin tunnustussuhteisiin. Sosialismikirjassaan Honneth puolustaa juuri hegeliläistä negatiivisen, reflektiivisen ja sosiaalisen vapauden erottavaa vapauskäsitystä ja ehdottaa että sosialismille tekisi hyvää ottaa eksplisiittisemmin vapaus lähtökohdaksi. Esitelmässä esittelen Honnethin kirjan perusajatuksia ja tuon esiin joitain outouksia.

Arto Laitinen, Tampereen yliopisto, arto.laitinen@uta.fi

Nuorten tarpeiden ja tarjotun tuen ristiriidat

Se, ettei nuorten tarpeita aina voida täyttää, ei yleensä johdu esimerkiksi aikuisten empatian puutteesta vaan siitä, että nuoret tulevat kohdatuiksi erilaisissa institutionaalisissa tilanteissa. Aikuistumassa olevat nuoret eivät välttämättä itse tunnista instituutioiden rajojen merkitystä ja odottavat tunnustusta, jota heille ei voida tarjota. Honnethin tunnustusteoria ja siihen liittyvät kolme tunnustamisen muotoa, rakkaus, oikeudet ja solidaarisuus, tarjoavat välineen tarkastella nuorten toiveiden ja todellisuuden välistä ristiriitaa analyttisesti. Tunnustusteoriaa on hyödynnetty runsaasti nuoriin liittyvässä tutkimuksessa. Teoriaa ei kuitenkaan voida hyödyntää täysin nuorisotutkimuksessa ellei oteta huomioon tunnustamisen ristiriitoja. Viimeaikaisessa tutkimuskirjallisuudessa on korostettu yhtäältä yksilöiden aitojen, tilannekohtaisten tarpeiden huomioimista sen sijaan, että oletettaisiin etukäteen tiedettävän, mitä kulloinkin tarvitaan. Toisaalta on korostettu tunnustamisen institutionaalista luonnetta - sitä, ettei tunnustaminen tapahdu vain yksilöiden välillä. Tunnustamiseen liittyvien tilannekohtaisten tarpeiden sekä institutionaalisten mahdollisuuksien erottaminen auttaa nuorten kohtaamien ristiriitojen analysoinnissa. Havainnollistan esityksessä empiirisen esimerkin näitä ristiriitoja. Kun esimerkiksi nuori käyttäytyy uhkaavasti, hän voi odottaa nuorisohjaajalta välittämistä (rakkaus), sitä että hänestä pidetään kiinni kunnes hän rauhoittuu. Tämä ei toteudu, koska nuorisohjaaja roolinsa vuoksi kunnioittaa nuoren koskemattomuutta (oikeudet). Analysoimalla sitä, millaista tunnustamista nuoret tarvitsevat ja millaista tunnustamista heille voidaan tarjota, auttaa ymmärtämään nuorten ja heille tukea tarjoavien aikuisten aseman haastavuutta.

Jarkko Salminen, Tampereen yliopisto, jarkko.salminen@uta.fi

Nonverbal Expression, Democracy and the Centrality of the Visual

Speech has had a central place in Western political thinking and praxis since ancient Greece. Political thinkers from Aristotle to Hannah Arendt, Jürgen Habermas and John Rawls have all linked politics with speech in different ways and, for example, Judith Butler has theorized the formative power of speech acts in the public. In my paper, I will show how Adriana Cavarero sheds light to the reasons behind the centrality of verbal expression in political thought by approaching the theme of speech from the angle of voice. Cavarero does not criticize the dominance of verbal expression in political thought as such. She points out that it is only the signifying aspect of speech that has been regarded as significant, while the other pole of speech, the voice, has been cast into the domain of meaninglessness. According to her, this has to do with the fact that political thinking, rooted in the Greek tradition in Western philosophy, understands thought - and therefore the entire realm of truth - in terms of vision. Inspired by Cavarero's elaboration on vocal expression as politically meaningful, I will show that also other forms of nonverbal expression, such as music, movement-related expression and images, are mostly absent in much of the contemporary theories of democracy. However, when other forms of expression than verbal and vocal expression are placed in the centre of thinking, the centrality of the visual sphere that Cavarero criticizes as forming the dominant stream of Western thinking gets more complicated.

Maria Svanström, Helsingin yliopisto, maria.svanstrom@helsinki.fi

Tunnustaminen ja uskonnolliset yhteisöt

Tunnistaminen ilmiönä ja uskonnolliset yhteisöt liittyvät toisiinsa monilla tavoilla. Katsomuksellinen yhteisö voi hakea yhteiskunnan tunnustusta uskonnollisena yhteisönä. Tällöin kysymyksessä on erityisen statuksen hakeminen. Yhteiskunnan eri tasoilla eri uskonnolliset yhteisöt voivat hakea tunnustusta omalle katsomukselleen. Tämä voi tarkoittaa toivetta tulla kohdelluksi enemmistöstä poikkeavalla tavalla esimerkiksi liittyen ruokavalioon, pukeutumiseen tai terveydenhuoltoon. Tätä ilmiötä voidaan kuvata eräänlaisena uskonnollisten identiteettien politiikkana, jossa erilaiset uskonnolliset identiteetit pyrkivät saamaan yhteisöllisesti tunnustetun aseman ja elintilan. Myös uskonnollisten yhteisöjen välisiä suhteita voidaan kuvata tunnustamis-käsitteistön avulla. Uskonnollisten yhteisöjen välinen tunnustaminen ilmenee katsomuksellisesti motivoituna hyväksymisenä tai arvonantona. Esimerkiksi uskontojen välistä vuoropuhelua voidaan tarkastella tunnustamistapahtumana. Tunnustamisen käsite on merkityksellinen myös useiden uskontojen sisäisessä puhunnossa. Uskonnolliset yhteisöt ovat monesti sisäisesti monimuotoisia. Hyväksymisen, arvostamisen ja suvaitsemisen käsitteet ilmenevät monesti erityisesti puhuttaessa sallitun monimuotoisuuden rajoista. Esitelmän yleisenä tavoitteena on tarkastella erilaisia uskonnollisiin yhteisöihin liittyvä tunnustamisilmiötä poliittisten tunnustamisteorioiden valossa. Erityisenä tarkoituksena on keskustella siitä, missä määrin uskonnolliset yhteisöt ovat erityisiä tunnustajia tai tunnustettavia ja mitä yhteiskunnallista merkitystä tällä erityisyydellä saattaa olla.

Minna Hietamäki, HY, minna.hietamaki@helsinki.fi

Spheres of recognition and fields of cultural capital - is there a match?

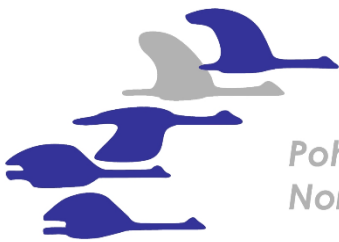
In every act of recognition an act of distinction is involved. In a World of societal differentiation, differentiation of knowledge and skills (Durkheim), differentiation of tastes (Bourdieu), differentiation of recognition into fields of recognition (Honneth), differentiation of societal institutions (Aakvaag), the problem of how to deal with the praxis of recognition in becoming rather more than less challenging. The paper is based on a theoretic study of the conceptual and logical intersection of the two social scientific research agendas: Axel Honneth's theory of recognition and Pierre Bourdieu's theory of distinction. The study first asks whether such an intersection can be observed or postulated, and secondly, what kind of theoretical, methodological and conceptual resources would it provide for articulating the two discursive traditions together.

Ismo Kantola, Turun yliopisto, ikantola@utu.fi

J. V. Snellman tunnustuksen teoreetikkona

Snellmanin poliittisen filosofian suhdetta Hegelin filosofiaan on tutkittu varsin paljon: Tarkastelun kohteena on lähinnä ollut "Läran om staten", kun taas Snellmanin "Lärobok i Rättsläran" (1840) on yleensä sivuutettu "Hegelin Oikeusfilosofian latteana lyhennelmänä". Vaikka Snellman jälkimmäisessä teoksessaan pyrkiikin lähinnä esittelemään Hegelin näkemyksiä, voi kuitenkin olla kiinnostavaa pohtia, millä tavoin tulkittua Hegeliä hän seurailee. "Lärobokissa" ilmaukset "erkänna" ja "erkännelse" toistuvat jatkuvasti. Teesini onkin, että Snellman lukee Hegelin Oikeusfilosofiaa nimen omaan tunnustuksen käsitteen kautta. Tässä hän poikkeaa myöhempien Oikeusfilosofian tulkintojen valtavirrasta, mutta ennakoi uusimpia Hegel-tulkintoja. Myöskään Snellmanin omissa Hegel-luennoissa tunnustuksen käsite ei jatkossa ilmeisesti ole yhtä keskeisessä asemassa kuin "Lärobokissa" - tätä hypoteesia tosin pitää vielä selvittää. Mutta mitä Snellman täsmällisesti ottaen tarkoittaa tunnustuksella? Tarkoittiko hän samaa kuin Hegel? Pyrin selvittämään esityksessäni näitä kysymyksiä.

Eerik Lagerspetz, Turun yliopisto, Filosofian ja politiikan tutkimuksen laitos, eerlag@utu.fi

Pohjoismaiden hallinnollinen liitto Suomen osasto ry
Nordiska administrativa förbundet Finska avdelningen rf